

Strategisk kommuneplan for Hattfjelldal 2006 - 2018

Vedtatt i KS 29.11.2006 sak 076/06

23.08.06.

INNHold

1	INNLEDNING	4
	ANALYSE AV HATTFJELLDAL KOMMUNE	5
1.1	STERKE SIDER - SOM KAN VIDEREUTVIKLES.	5
1.1.1	<i>Trygt samfunn, trygge oppvekstvilkår.</i>	5
1.1.2	<i>Natur (tilgjengelighet).</i>	5
1.1.3	<i>Gode tjeneste- og servicetilbud til innbyggere.</i>	5
1.1.4	<i>Rimelig god nærhet til jernbane og flyplass.</i>	6
1.1.5	<i>Høy egenaktivitet innen organisert kultur- og idrettsaktiviteter.</i>	6
1.1.6	<i>Rimelig næringsareal, god plass.</i>	6
1.1.7	<i>Godt naturgrunnlag.</i>	6
1.1.8	<i>Naturen som reiselivsprodukt.</i>	7
1.1.9	<i>Aktivt landbruk</i>	7
1.1.10	<i>Enkle oversiktlige forhold for næringslivet.</i>	7
1.2	SVAKE SIDER - SOM MÅ KOMPENSERES.....	8
1.2.1	<i>Smalt kulturtilbud til ungdom.</i>	8
1.2.2	<i>Mangel på utdanningstilbud.</i>	8
1.2.3	<i>Utflytting av ungdom.</i>	8
1.2.4	<i>Kvinneunderskudd.</i>	8
1.2.5	<i>For få arbeidsplasser, smalt arbeidsmarked.</i>	8
1.2.6	<i>Smalt fagmiljø</i>	9
1.2.7	<i>Svak infrastruktur (jernbane, telekommunikasjon, flyplass, mv.)</i>	9
1.2.8	<i>Langt til tjenestetilbud på en del områder.</i>	10
1.2.9	<i>Avstand til markedet.</i>	10
1.2.10	<i>Mangel på risikokapital og grundere.</i>	10
1.2.11	<i>Båndlegging og vern av naturressurser.</i>	10
1.2.12	<i>Folkehelse.</i>	10
2	TRENDER	12
2.1	REDUSERT FOLKETALL I DISTRIKTSKOMMUNENE.	12
2.2	IKT-BASERTE TJENESTER.	12
2.3	STRUKTURENDRING I LANDBRUKET.	12
2.4	SENTRALISERING AV OFFENTLIGE ARBEIDSPASSER.	12
2.5	URBANISERING.....	13
2.6	STOR FORSKJELL I VIRKELIGHETSOPPFATNINGEN BY OG LAND.....	13
2.7	STATENS VERNEPOLITIKK	13
3	HOVEDMÅL OG VISJON FOR HATTFJELLDAL.	15
4	STRATEGIER	16
4.1	SYNLIGGJØRE, PROFILERE KOMMUNEN BL.A. GJENNOM FLERE FYRTÅRN.	16
4.2	VIDEREFØRTE LOKALE PRODUKTER FRA PRIMÆRNÆRINGENE OG REISELIV, TURISME.	16
4.3	UTVIKLE INFRASTRUKTUREN VEI, STRØM.....	17
4.4	STYRKE FAGMILJØENE/ NETTVERK GJENNOM NYSKAPING, REKRUTTERING, KOMPETANSEHEVING OG SAMARBEID.....	17
4.5	SAMARBEID, INTERKOMMUNALT, PRIVAT-, OG REGIONALT.....	17
4.6	UTVIKLE IKT – BREDBÅND, TELEFONI, MV.	18
4.7	INKLUDERENDE KULTURLIV OG BREDERE KULTURTLBUD/SATSING.....	18
4.8	BEREDSKAP OG SIKKERHET:	18
5	KRITISKE SUKSESSFÅKTORER:	19

5.1	UKLAR FYRTÅRNOPPFATNING	19
5.2	ENIGHET OG SAMHOLD OM UTVIKLINGEN.....	19
5.3	HOLDE FOKUS PÅ MÅLENE OG IVERKSETTE TILTAK.	19
5.4	VIDEREUTVIKLE INNOVASJON/NYSKAPING OG ENTREPRENØRSKAP.....	20
5.5	UTFLYTTING AV DE UNGE I ETABLERINGSFASEN - FOR FÅ KVINNER I BYGDA	20
6	GJENNOMFØRING – ANSVARSDELING.....	21

1 INNLEDNING

En kommuneplan samordner den fysiske, økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling innen kommunen, for et angitt tidsrom, og er hjemlet i Plan- og bygningsloven og Kommuneloven.

Arealplanen viser på hvilken måte, og til hvilke formål, grunnarealene er forutsatt nyttet. Et spesielt viktig siktemål med kommunens planarbeid er bedring av grunnlaget for politisk styring.

Kommuneplanen består av en langsiktig del og en kortsiktig del.

Den langsiktige delen med en tidshorisont på 12 år trekker opp de overordnede målsettingene og satsningsområdene. Den kortsiktige delen, handlingsprogrammet, strekker seg over 4 år og angir de tiltak som skal gjennomføres for å nå målet.

Den langsiktige delen, skal rulleres/revideres hvert fjerde år. Den kortsiktige delen rulleres hvert år og er samordnet med økonomiplan. Neste rullering av planen skal skje i løpet av 2010.

Kommuneplan er laget med strategisk innhold. Planen tar utgangspunkt i kommunens situasjon, diskuterer kommunens sterke og svake sider, samt trender og kritiske suksessfaktorer som påvirker utviklingen. Det er utarbeidet et mål for kommunens framtidige utvikling og valgt strategier som fører oss fra dagens situasjon til målet.

Arbeidet er gjennomført i en prosess med bred deltagelse fra næringsliv, politisk nivå, organisasjoner, lag, foreninger og kommuneadministrasjonen.

Planen skal, i hht. bestemmelser i Plan og bygningsloven, ligge ute til offentlig ettersyn slik at alle gis anledning til å ytre seg til innholdet i planen.

Strategisk kommuneplan vil bli fulgt opp med utarbeidelse av egen tiltaksdel/handlingsplan, jfr. kap. 7.

ANALYSE AV HATTFJELLDAL KOMMUNE.

1.1 Sterke sider - SOM KAN VIDEREUTVIKLES.

1.1.1 Trygt samfunn, trygge oppvekstvilkår.

Kommunens størrelse i folketall gir en relativt oversiktlig situasjon for oppfølging og tilrettelegging av tjenester tilpasset de behov som finnes.

Kommunen har et godt utbygd barnehage tilbud med rimelige og fleksible plasser. Skolefritidsordningen er utbygd på alle skoler. Barne- og ungdomsskolene har hatt stabilitet i faglært kompetanse og relativt gode ressursrammer. Kommunen arbeider aktivt med å opprettholde denne kvaliteten. På tjenesteområdene sosial- og barnevern arbeides det forebyggende, slik at en i størst mulig grad er i forkant av mulige negative situasjoner. Kommunens engasjement innen kultursektoren omfatter organisering av tilskuddsordningen samt ansvar for drifting av lysløype i sentrum. Kulturtilbudene som tilbys i kommunen organiseres derfor av private lag og foreninger.

Med godt utbygd og tilrettelagte kommunale tjenester, samt rikt kulturliv, har en i Hattfjelldal trygge oppvekstvilkår.

1.1.2 Natur (tilgjengelighet).

Hattfjelldal er en stor utmarkskommune med Statsskog som den største grunneieren (ca 90 % av totalt areal). Det er rike muligheter for allmennheten til jakt, fiske og annet friluftsliv. Store deler av Røssvatnet, Norges nest største innsjø, ligger i kommunen. Store deler av Børgefjell Nasjonalpark med sine gode fiskemuligheter, ligger i kommunens søndre del. Kommunen har dalfører, vassdrag og fjellområder som gir rike muligheter i alle deler av den vidstrakte kommunen. Hattfjelldal kommune er forsøkskommune for lokal forvaltning av Lov om motorferdsel. I Hattfjelldal er det tilbud på en del utleiehytter gjennom lokal jeger og fiskeforening, ungdomslag og Statsskog. Det er liten grad av tilrettelegging dersom man sammenligner med fjellstrøk i andre deler av landet, hvor det er et nett av selvbetjente og betjente hytter/fjellstuer. Det er også i liten grad tilrettelegging i form av merkede stier.

Kartleggingen av bruks- og verneinteressene skal vektlegges i arbeidet med arealplanleggingen i kommunen. Dette inkluderer friluftsområder og de bruksinteresser som retter seg mot slike områder. Gjennom deltagelse i Helgeland friluftsråd søkes det satt fokus friluftslivets betydning for trivsel i kommunen

1.1.3 Gode tjeneste- og servicetilbud til innbyggere.

Kommunen produserer tjenester til alle aldersgrupper i befolkningen.

Kvaliteten på kommunens tjenester er jevnt over relativt høy sammenlignet med andre kommuner. Kommunen har et godt utbygd barnehage tilbud med rimelige og fleksible plasser. Skolefritidsordningen er utbygd på alle skoler. Barne- og ungdomsskolen har hatt stabilitet i faglært kompetanse og relativt gode ressursrammer. Kommunen arbeider aktivt med å opprettholde denne kvaliteten.

Kommunens engasjement innen kultursektoren omfatter organisering av tilskuddsordningen samt ansvar for drifting av lysløype i sentrum. Kulturtilbudene som tilbys i kommunen organiseres derfor av private lag og foreninger.

Tjenestene i helse, sosial, barnevern, pleie og omsorg er godt utbygd. På de fleste områdene ligger kommunen over gjennomsnittet både i bemanning og ressurstildeling, sammenlignet med andre kommuner. Helsetjenestene med jordmor, helsesøster og lege har gode tjenester og godt med ressurser. Området barnevern og sosial ligger sammenlignet med andre kommuner lavere mht. ressurstilgang men produserer tilfredsstillende tjenester. Når det gjelder PRO

sektoren (pleie-, rehabilitering og omsorgssektoren) viser statistikken en tilfredsstillende situasjon med sykehjemsplasser og hjemmetjenester.

Tekniske tjenester innen byggesaksbehandling, oppmåling, vann, avløp, veier er relativt bra. Saksbehandlingstid er tilfredsstillende. Vannkvaliteten er meget bra i sentrum men kan bli bedre i Susendal og Varntresk. Avløp er kun utbygd i sentrum og er meget bra. Når det gjelder veier har kommunen ansvaret for over 11 mil med kommunal vei. Utfordringen er derfor stor når det gjelder vedlikeholdet av disse.

Næringstjenestene som kommunen tilbyr er både faglig og kvalitetsmessig gode.

Kommunen har ferdig opparbeidede boligtomter i regulerte byggefelt både i Hattfjelldal sentrum, Toppensfeltet, og i Susendal, ved skolen. I Susendal er det imidlertid ikke lagt opp til felles avløp fordi tomtgrunnen egner seg godt til infiltrasjon av avløpsvann. Alle tomtene er relativt store med areal på mellom ca 1 - 2 da, og ligger i naturskjønne områder med kort veg til skole. I tillegg til rimelige tomter gir Hattfjelldal kommune dessuten kommunalt boligtilskudd til alle som bygger egen bolig.

PLANSTRATEGI/PLANARBEID:

For å sikre politisk bevissthet om kommunalt planverk samt sikre at kommunale delplaner til enhver tid er oppdatert, bør det utarbeide en planstrategi. Planstrategien bør omfatte en samordnet fremstilling av hvilke planer og plangrunnlag som skal revideres først og evt. hvilke planer som skal samordnes. Kommunedelplanene er ofte grunnlag for å kunne utløse tilgjengelige offentlige tilskudd.

1.1.4 Rimelig god nærhet til jernbane og flyplass.

Hattfjelldal kommune ligger geografisk plasser ca. 8 mil fra flyplass i Mosjøen og ca. 6,5 mil fra flyplass i Hemavan. Sammenlignet med andre strøk av landet er slike reiseavstander akseptable og må regnes å være et fortrinn.

Jernbanestasjon finnes på Trofors ca. 33 km fra Hattfjelldal sentrum, noe som innebærer kort reisetid. Se likevel pkt. 2.2.7 om svak infrastruktur.

1.1.5 Høy egenaktivitet innen organisert kultur- og idrettsaktiviteter.

Kulturlivet i Hattfjelldal kommune kjennetegnes først og fremst av over 60 frivillige lag og foreninger. Disse gir et svært variert tilbud til den del av befolkningen som er interessert i musikk, jakt, skyting og sport. Lagene og foreningene danner ryggraden i kulturtilbudet i kommunen og de er stort sett sjølhjulpne. Kommunen yter økonomisk støtte hvert år.

1.1.6 Rimelig næringsareal, god plass.

Kommunen har opparbeidet ca. 10 daa industritomt. I tillegg disponerer kommunen ca. 70 daa som relativt rimelig kan opparbeides og klargjøres til utbygging.

I Hattfjelldal sentrum eier kommunen regulerte forretningsarealer tilsvarende ca. 2 daa.

1.1.7 Godt naturgrunnlag

Naturgrunnlaget i kommunen gir et godt grunnlag for næringsformål. Dette gjelder bl.a.:

- vann, god vannkvalitet er en nødvendig forutsetning for næringsmiddelproduksjon.
- vann som råstoff til økt strømproduksjon (større kraftverk, mikrokraftverk og minikraftverk).
- røyeoppdrett.
- hjorteoppdrett (de to første i Nordland).

- jordbruksprodukter som i dag omsettes via samvirkeorganisasjonene (Tine, NNS). Mulighetene for videreforedling i bygda i større grad nisjeproduksjon, Norsk Gårdsmat.
- skogressurser, omsettes via Statskog, skogeierforening eller privat (ved, videreforedlet produkter).
- reindrift, i dag en ren råvareeksportør.
- skifer, bergverk, grusressurser.

1.1.8 Naturen som reiselivsprodukt.

Hattfjelldal er en stor utmarkskommune med rike muligheter for allmennheten til jakt, fiske og annet friluftsliv. Store deler av Røssvatnet, Norges nest største innsjø, ligger i kommunen. Store deler av Børgefjell Nasjonalpark med sine gode fiskemuligheter, ligger i kommunens søndre del. Kommunen har dalfører, vassdrag og fjellområder som gir rike muligheter i alle deler av den vidstrakte kommunen. Hattfjelldal kommune er forsøkskommune for lokal forvaltning av Lov om motorferdsel. I Hattfjelldal er det tilbud på en del utleiehytter gjennom lokal jeger og fiskeforening, ungdomslag og Statsskog. Det er liten grad av tilrettelegging dersom man sammenligner med fjellstrøk i andre deler av landet, hvor det er et nett av selvbetjente og betjente hytter/fjellstuer. Det er også i liten grad tilrettelegging i form av merkede stier.

1.1.9 Aktivt landbruk

I Hattfjelldal er sysselsettingen innen primærnæringene fremdeles dominerende. Det gjelder innenfor jord- og skogbruk, samt reindriften. De leverer råvarer til en rekke foredlingsbedrifter. Innenfor kommunen er den viktigste foredlingsbedriften av råvarer fra skogbruket Arbor-Hattfjelldal A/S. Det finnes i tillegg en rekke mindre foredlingsforetak som henter sitt råstoff, enten fra skog- eller jordbruket. Av relativt nye næringer innen landbruket kan nevnes hjorteoppdrett og røyeoppdrett.

Landbruket i kommunen bærer preg av dagens landbrukspolitik. Antall bruk i drift er synkende. Til tross for dette er gårdbrukerne i Hattfjelldal optimister, kvotestørrelsen per driftsenhet øker og antall vinterfóra sau er også økende. Det er etablert 4 samdrifter med til sammen 12 gårdbrukere og samdrift er et aktuelt tema flere steder i kommunen. Gjennomsnittsalderen på Hattfjelldalsbonden er 48 år mot 46 år i 1999.

Gårdbrukerne i Hattfjelldal er aktive i å oppdatere seg i forhold til produksjon, økonomi og tilegner seg ny kunnskap med videreforedling, grønn omsorg og turisme for å ha flere ben å stå på.

1.1.10 Enkle oversiktlige forhold for næringslivet.

For næringslivet er det nyttig å ha god oversikt over de støttefunksjonene som finnes i kommunen. Disse tjenestene må også i størst mulig grad være kompetente og yte en kvalitet på tjenestene som er høyest mulig.

Tekniske tjenester innen byggesaksbehandling, oppmåling, vann, avløp relativt bra. Saksbehandlingstiden er tilfredsstillende. Vannkvaliteten er meget bra i sentrum men kan bli bedre i Susendal og Varntresk. Avløp er kun utbygd i sentrum og er meget bra. Når det gjelder veier har kommunen ansvaret for over 11 mil med kommunal vei. utfordringen er derfor stor når det gjelder vedlikeholdet av disse.

Næringstjenestene som kommunen tilbyr er både faglig og kvalitetsmessig gode.

1.2 Svake sider - SOM MÅ KOMPENSERES.

1.2.1 Smalt kulturtilbud til ungdom.

Hattfjelldal kommune har et svært begrenset tilbud innenfor det tradisjonelle kulturbegrepet, for eksempel kino, teater og lignende. Kulturtilbudet begrenses også ved at det er mangel på møteplasser, både uformelle og i form av forsamlingslokaler. Det kan også hevdes at kulturtilbudet er noe ensidig med stor vekt på maskulint dominerte aktiviteter, hovedsakelig tilrettelagt for voksne. Tilbudet til ungdom er tilsvarende mangelfullt. For ungdomsgruppen spesielt finnes det bare i begrenset grad gode nærmiljøanlegg som gir mulighet for andre aktiviteter enn ski. Det er også begrenset med aktiviteter innen organiserte kultur- og fritidsaktiviteter utendørs og dels innendørs.

1.2.2 Mangel på utdanningstilbud

Hattfjelldal har i mange år hatt et tilbud på grunnkursnivå innen landbruksfag. For alle andre deler av det videregående skoletilbudet er nærmeste mulighet i Mosjøen. Det er også en god del ungdom som reiser enda lenger for å starte på et videregående tilbud med vekt på idrett. Dette fører til at kommunen blir tømt for ungdom mellom 16 og 19 år og at disse og deres familier får store utgifter i forbindelse med utdanningen allerede etter endt grunnskole. Det er også en del betenkelige sider ved å sende så unge mennesker på hybel, overlatt til seg selv. Det er uheldig for det sosiale miljøet i kommunen at det nesten ikke er folk i denne aldersgruppen i bygda.

Det finnes ikke fasiliteter som muliggjør fjernstudier på høgsolenivå via internett.

1.2.3 Utflytting av ungdom

Befolkningsutviklingen i kommunen viser en nedgang i gruppen ungdom 16 – 30 år på 53 personer (-17%) fra 2000 til 2005. Dette er personer som reelt har flyttet fra kommunen. (Personer under utdanning opprettholder bostedskommune under utdanningen).

Utflyttingen skyldes er som regel arbeidsrelatert. Ensidig næringsstruktur med hovedvekt på landbruk gir stort behov for andre typer arbeidsplasser.

1.2.4 Kvinneunderskudd

Kvinneunderskuddet i kommunen er ikke alarmerende stort, men ligger på ca 48,8% pr.01.01.2006. Bakgrunnen for dette antas å være mangel på kvinnearbeidsplasser, dvs. arbeidsplasser som ligger interessmessig i det området hvor kvinner tradisjonelt velger yrke. Dels kan årsaken også være at flere kvinner tar utdanning hvor jobbmulighet i kommunen ikke finnes. Kvinnene vil da enten måtte pendle ut av kommunen eller flytte til annet sted for å få jobb.

1.2.5 For få arbeidsplasser, smalt arbeidsmarked.

Kommunens næringsliv er i stor grad basert på landbruket, offentlig virksomhet og industriproduksjonen ved Arbor. Landbruket gjennomgår for tiden en omstrukturering som gir lavere sysselsettingsgrad (færre sysselsatte). (Se pkt. 3.3). Offentlige virksomheter som ligningskontor/ folkeregister og trygdekontor sentraliseres til større sentra.

Arbor er kommunens største private arbeidsplass og driver i en konkurranseutsatt næring. Endrete forutsetninger i rammebetingelser kan gjøre bedriften sårbar.

Arbeidsmuligheter for arbeidstagere med høgskole eller universitetsutdanning er relativt begrenset.

I okt.2004 lå andelen av befolkning over 16 år med høyere utdanning på 12,8 % i Hattfjelldal, 18,1 % i Nordland Fylke og på 23,9 % for landet. Det betyr få søkere med sine røtter i Hattfjelldal til de stillingene hvor slik utdanning kreves. Ved rekruttering til stillinger

som forutsetter høgere utdanning, har kommunen ofte en utfordring i kunne tilby jobbmulighet til en evt. partner med tilsvarende utdanningsnivå. For å sikre tilgang og stabilitet på kvalifisert arbeidskraft er det derfor nødvendig å ta hensyn til hele familiens behov for arbeid, skolegang og fritid.

En større bredde i næringslivet vil utvilsomt ha større ringvirkninger enn bare arbeidsplassene. Det vil også bidra til bredere faglige miljøer.

1.2.6 Smalt fagmiljø

Kompetansemiljøene i det offentlige tjenesteapparatet er ofte små og sårbare. Det gjelder både nødvendig saksbehandlerkompetanse og spesialkompetanse innenfor en rekke områder som for eksempel: kommunelege, jordmortjeneste, helsesøstertjeneste, barnevern, pu-tjenesten, undervisning på smale felt, spesialundervisning, logoped, byggesaker, eiendomsforvaltning, arealplanlegging, næringsutvikling, landbruk, miljøvern osv.

På noen områder er kommunenes fagmiljøer begrenset til delte stillinger. I praksis dekker ofte én person hele kommunen med viktige funksjoner. De ansatte inngår på noen områder i regionale fagnettverk. Små fagmiljøer betyr også at man er svært sårbare i fht. fravær.

Fordeler med små institusjoner og fagmiljøer i 1. linjen

- *Oversiktlighet og fleksibilitet*, korte beslutningsveier, lettere å lage løsninger på tvers, teamløsninger
- *Varierte oppgaver*, utvikler ”potetkompetanse”
- *God brukerorientering*, de ansatte ser brukeren i et helhetsperspektiv, personlig service, brukeren kan ha større innflytelse på tjenestene

Ulemper med små institusjoner og fagmiljøer i 1. linjen

- *Begrenset kapasitet*, stort arbeidspress på enkeltpersoner, små ressurser til å delta i interkommunal virksomhet
- *Begrenset kompetanse*, vanskelig å utvikle eller opprettholde nødvendig spesialkompetanse, svake læringsmiljø, mangel på faglige impulser
- *Stor sårbarhet*, store konsekvenser ved frafall, sterk avhengighet til administrativ oppfølging
- *Dårlige karrieremuligheter* i egen organisasjon
- *Vanskelig rolle*, personifisering av tjenestene, sterke brukere kan få større oppmerksomhet, svak gjennomslagskraft i fagmiljø
- *Habilitet og taushetsplikt*, kan være vanskelig som følge av stor nærhet til bruker, beslutningsvegring

1.2.7 Svak infrastruktur (jernbane, telekommunikasjon, flyplass, mv.)

Det offentlige kommunikasjonstilbudet er dårlig utbygd . Som regel går det buss til Mosjøen om morgenen med en retur på formiddag og en på tidlig ettermiddag. Dette legger beslag på ca. en hel arbeidsdag. Kommunikasjonen internt i kommunen er i stor grad basert på skolekjøring og følger skoleruten. De aller fleste er derfor avhengig av å bruke personbil.

Nærmeste flyplass er lokalisert i Mosjøen (og Hemavan) og er for så vidt tilfredsstillende, geografisk, men likevel noe svak i fht. antall avganger. Jernbanetilbudet fra Trofors er ikke bra sitt i fht. mulighet for godstransport og kvaliteten på tilbudet innen persontransport.

Kommunikasjonen i form av IKT- løsninger er lite tilfredsstillende. Kun sentrum er tilgjengelig for bredbånd. Mobilnettet er utbygd til å dekke sentrumsområdet, det meste av Susendalen samt det meste av RV 73 til Sverige. Fortsatt mangler det dekning for store områder og for deler av veistrekningen mellom Hattfjelldal og Trofors. Radio og Tv-dekningen er noenlunde bra, men enkelte områder har dårlig dekning (NRK2 er ikke tilgjengelig).

1.2.8 Langt til tjenestetilbud på en del områder.

Det offentlige tjenestetilbudet er på noen områder i endring. Ligningskontoret er flyttet fra Hattfjelldal og erstattet med noen tjenester som tilbys fra kommunens servicekontor. I tillegg har ligningskontoret en kontordag pr. måned i kommunen. Lignende planer foreligger for Trygdekontorene. Disse er imidlertid ikke gjennomført enda.

Andre statlige reformer som for eksempel politireformen har ikke gitt kommunen noe bedre tilbud enn tidligere. Heller ikke statens overtakelse av sykehusene har gitt noen bedret tjenestetilbud. Tvert i mot har det innenfor akuttmedisin og fødetilbud blitt en forverring.

1.2.9 Avstand til markedet.

Hattfjelldal ligger relativt langt unna regionale markeder med store sentra med stor folketetthet. Det krever et aktivt markedsarbeid for å gjøre våre produkter kjent for større grupper.

Hattfjelldal kommune har en relativ sentral beliggenhet i forhold til byene Mosjøen, Sandnessjøen, Brønnøysund og Mo i Rana, Vi har også interessant beliggenhet i forhold til Vesterbotn län i Sverige .

Store avstander gir bedriftene store fraktkostnader både på innkjøpssiden og på salgssiden. I tillegg gir det store utfordringer i det å finne tilgjengelig logistikk.

1.2.10 Mangel på risikokapital og grundere.

Tilgangen på risikovillig kapital er ofte avgjørende for næringsetableringer. For etableringer i distriktene er denne type kapital vanskelig å få tak i. Innovasjon Norge har de siste årene endret sin politikk slik at kravene til forutsigbar lønnsomhet er kraftig skjerpet. Dette har blant annet ført til at Innovasjon Norge bruker det mest av sin kapital på det sentrale østlandsområde. Det økonomisk grunnlaget må være synlig før iverksettelse av næringsprosjekter. I tillegg må de menneskelige ressursene og kompetansen være tilgjengelig.

Holdninger og kompetanse er viktig for å utnytte ideer og ressurser blant unge og voksne. God kunnskap om lokale forhold og naturressurser, i kombinasjon med gründerholdning og kompetanse, er viktige forutsetninger for å skape noe nytt lokalt. Det er viktig å være våken for og utvikle forretningsideer. Det må settes fokus på dette fra hele lokalsamfunnet, der ikke minst foreldre og lærere vektlegger slikt innhold i skolene.

1.2.11 Båndlegging og vern av naturressurser.

Hattfjelldal kommune har pr. dato fått vernet ca. 27,5 % av kommunens areal. Etablering av nasjonalpark med senere utvidelse, landskapsvernområder, naturreservater har totalt sett lagt beslag på ca. 738 km². Pr. dato er det også igangsatt arbeid fra statens side om mer skogvern i kommunen, jfr. kommunestyrets uttale i ref.sak 5, den 04.06.06.

Med så store områder vernet og båndlagt mot tiltak og utbygging, blir de næringsmessige konsekvensene store. Særlig gjelder dette for treindustrien (Arbor), hvor behovet for virke er stort og økende. Se også pkt. 3.7 ”Statens vernepolitikk”.

1.2.12 Folkehelse

Moderne folkehelsearbeid har to hovedspor; det sykdomsforebyggende og det helsefremmende. Det sykdomsforebyggende arbeidet har som hovedmål å minske eller eliminere risikofaktorer og styrke beskyttelsesfaktorer mot uhelse.

Det helsefremmende arbeidet går ut på å gi befolkningen, grupper eller individer kunnskap og makt over de faktorer som påvirker helsen og forekomsten av sykdom. Tanken er at den enkelte selv ved å påvirke disse faktorene skal velge livsstil eller livsmiljø som sikrer en god helsetilstand eller at denne forbedres.

Den såkalte 10/90-regelen sier at ”Helsetjenesten kan avhjelpe 10 prosent av folks helseproblemer. De øvrige 90% må samfunn og fellesskap ta seg av.

Helsetjenestene i Hattfjelldal kommune med jordmor, helsesøster og lege har gode tjenester og godt med ressurser. I hht. Kommunehelsetjenestenlovens § 1-4 skal kommunehelsetjenesten til enhver tid ha oversikt over helsetilstanden og de faktorer som påvirker denne. De skal også foreslå helsefremmende- og forebyggende tiltak i kommunen. Det bør gjennomføres for eksempel FYSAK tilrettelegges for helsefremmende og sykdomsforebyggende tiltak.

2 TRENDER

2.1 Redusert folketall i distriktskommunene.

Fram til for 10 år siden hadde svært få kommuner opplevd en reell nedgang i folketallet på grunn av at fødselstallet veide opp for utflyttingen. Dette er i dag endret, og det er for tiden nedgang i folketallet i over halvparten av landets kommuner. Andelen eldre øker, og den reproduktive andelen av befolkningen blir mindre. Denne skjeve befolknings-sammensetningen fører igjen til at det fødes færre barn. Utflyttingen fra distriktene generelt, og spesielt av ungdom og kvinner, får derfor en større betydning enn tidligere. Til sammen skaper dette en utfordring for distriktpolitikken og mulighetene for å opprettholde bosettingsmønsteret.

2.2 IKT-baserte tjenester.

Utviklingen av IKT-baserte tjenester innvirker også på utviklingen i Hattfjelldal. Så godt som alle offentlige virksomheter har etablert vevtjenester. Disse inneholder stort sett generell informasjon om virksomhetsområdet og kontaktinformasjon og faller hovedsakelig inn i kategorien "brosjyre på nett". Det er i mindre grad lagt til rette for tjenester som forutsetter toveiskommunikasjon, som for eksempel søknadsbehandling som krever integrasjon med fagsystemer.

Mye informasjon er tilrettelagt ut fra virksomhetenes interne organisering og ikke ut fra brukernes behov, og elektronisk tilgang til offentlig informasjon framstår lite enhetlig. . Potensialet for å tilby mer interaktive tjenester er ikke utnyttet for svært mange offentlige virksomheter.

2.3 Strukturendring i landbruket.

Dagens utvikling i jord- og skogbruket gjør at brukerne får dårligere betalt for sine varer og som igjen fører til at lønnsomheten går ned. Samtidig øker kravene til produktenes kvalitet. De som arbeider i landbruket må arbeide mer for hver krone nå enn før. Dette fører til at gårdbrukerne må ha "flere ben" å stå på for å opprettholde inntektsnivået. Det satses bl.a. på grønn omsorg og tilleggsnæringer innen videreforedling av lokalt råstoff.

Arbeidsplassene i landbruket blir mer og mer ensomme. Ektefellen har ofte jobb utenfor bruket. Mekanisering og økonomi fører til at det blir mindre leid hjelp.

En langsiktig effekt av strukturendringene i landbruket kan være at rekrutteringen til næringen svekkes. En slags motvekt mot dette er samdrift som fører til at bøndene i samdrifta kan få bedre ferie/fritidsordninger. Dette gjør jordbruket til en bedre arbeidsplass, og vil kunne bidra til rekruttering. Videre kan unge bønder med annen kompetanse og andre interesser enn jordbruk utvikle nye interessante næringer for å få utnytta sin ledige kapasitet

2.4 Sentralisering av offentlige arbeidsplasser.

Moderniseringen av offentlig sektor har pågått i flere år. Konturene av hva dette betyr begynner nå å tre fram. Sykehusene er overført til staten og er gjort om til selskaper med direktører og styrer utenfor lokal folkevalgt kontroll. Tanken om storregioner preger allerede omorganiseringstiltakene innenfor veivesenet, politiet, domstolene, ligningsvesenet, forsvaret etc. Sentrene i disse regionene blir trolig de største byene. Effekten er at det offentlige aktivt forsterker sentraliseringstendensene i samfunnet. Når offentlige arbeidsplasser forsvinner, reduseres distriktenes muligheter for å tiltrekke seg kompetanse og skape attraktive bo- og arbeidsmarkedsregioner. Næringslivets problemer med å skaffe kompetanse øker fordi arbeidstilbudet er for smalt. Forsøkene på å bedre fly-, båt- og veikommunikasjonene møter større barrierer fordi den samfunnsøkonomiske lønnsomheten går ned når færre bor og reiser i distriktene.

2.5 Urbanisering.

Nasjonalt, regionalt og lokalt foregår det en sentraliseringsprosess hvor stadig flere velger sentrum som bosted. Østlandsregionen og de større byene har vekst i folketallet. På regionalt nivå er det større sentra som tiltrekker seg folk. Når det gjelder lokalt nivå viser utviklingen at sentrumsområdene tiltrekker seg folk fra distriktene.

Årsaken ligger hovedsakelig på endringen i arbeidsmarkedet . Tradisjonelle arbeidsplasser innen primær- og sekundærnæringsforsvinner. Med færre arbeidsplasser innen disse næringene og større fokus på kompetanse og kunnskap velger stadig flere å ta høyere utdanning. Arbeidsplasser tilknyttet gruppen med høyere utdanning finnes i all hovedsak i større sentra.

Sentraliseringstendensen er også et resultat av at folk mener man finner større livskvalitet i byene. Her finnes i tillegg til et større arbeidsmarked, også et bredere kultur-, handels- og servicetilbud. "Livskvalitetene" er urbane, over hele kloden. Man har spurt nordlendinger hva de legger i begrepet bedre livskvalitet og de nevner bedre vær, store kjøpesentra og billige sydenturer som grunner for å flytte.

Sentraliseringen er i seg selv sjølfsterkende ved at jo større befolkningskonsentrasjonen er jo større etterspørsel blir det etter produkter og tjenester innen tjenesteytende næring.

Kvartærnærings (IKT) er i stadig vekst og på tross av spådommen om at slike bedrifter kan ligge hvor som helst i verden, er de aller fleste lokalisert i nasjonale eller regionale sentra.

2.6 Stor forskjell i virkelighetsoppfatningen by og land.

Rovviltproblematikken og kjerneområde for bjørn i kommunen er til hinder for utvikling av nye bruk innen småfenærings. Problematikken er også en kilde til konflikt og kan føre til frustrasjon innen næringen. Det kan bli vanskelig å opprettholde det antall sauebruk vi har i dag når midlene til bruksutbygging ikke kan brukes i kjerneområdene.

Praktiseringen av natur og miljøvern er i hovedsak basert på statlige føringer gitt gjennom lovverk, forskrifter og rundskriv. Disse er ofte utarbeidet ut fra betingelser som ikke alltid samsvarer med den virkeligheten som oppleves i en distriktskommune. Nasjonalt definerte hensyn viser seg ofte å være i konflikt med de hensyn en vil prioritere lokalt. Dette kan medføre at de føringer som gis gjennom sentralt lovverk kan være til hinder for gjennomføring av lokale tiltak.

2.7 Statens vernepolitikk .

Regjeringens målsetting er nedfelt i bl.a. St.meld.nr. 62 (1991-1992) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge, St.meld.nr. 42 (2000 – 2001) Biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning og St.meld.nr. 25 (2002 – 2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Et viktig dokument er også NOU 2004:28 Naturmangfoldloven med formål å sikre vern og bærekraftig bruk av naturen .

Regjeringens viktigste tiltak for å møte miljøutfordringene er St.meld.nr.25 hvor målet er å gjennomføre nasjonalparkplanen og gjenstående tematiske verneplaner, samt intensivere arbeidet med skogvern for å ta vare på norsk natur i et langsiktig perspektiv.

En del utvalgte nasjonale resultatmål (St.meld.nr.42) tilsier i tillegg at et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner. I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes. Økt skogvern er også beskrevet i St.meld.nr.25. I 2002 ble det lagt fram en evaluering av verneomfanget utført av Norsk institutt for Naturforskning (NINA) og SKOGFORSK. Denne anbefaler en betydelig styrking av skogvernet.

Nasjonalparken og andre verneområder i Hattfjelldal

Nasjonalparker opprettes for å bevare store naturområder tilnærmet fritt for tekniske inngrep og med villmarkspregede områder. I Hattfjelldal dekker Børgefjell NP et totalareal på ca. 650 km². I 2003 ble Austre Tiplingan landskapsvernområde opprettet. Dette området dekker 44 km² av kommunens areal. Totalt vernet areal i Hattfjelldal er ca. **738 km²**. Av kommunens areal på 2683 km² utgjør dette ca. **27,7 %** vernet.

Vefsna – spørsmålet omkring dette vassdraget er et enkeltvedtak i Stortinget: ikke utbygging og ikke inn i verneplan.

Totalt sett har trenden vært slik at sentrale myndigheter ønsker mer vern. For Hattfjelldal kommune får dette relativt store konsekvenser fordi vernet båndlegger relativt store naturressurser og arealer som da næringsmessig ikke lenger kan utnyttes.

3 HOVEDMÅL OG VISJON FOR HATTFJELLDAL.

HATTFJELLDAL – en egen kommune hvor optimismen rår.

- Hattfjelldal skal være en egen kommune med gode tjenester til innbyggerne, næringslivet og de som besøker oss.
- Vi vil bli flere enn vi er i dag.
- Vi vil legge til rette for:
 - Et attraktivt kommunesenter og attraktive grender.
 - Interessante arbeidsplasser i privat og offentlig sektor.
 - Bedre samferdselsløsninger
 - Bedre kommunikasjonsløsninger ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.
- Vi vil utvikle og ta vare på naturrikdommene våre gjennom en bærekraftig utvikling.

Dette innebærer at Hattfjelldal kommune skal være egen kommune hvor det konsekvent settes fokus på de muligheter som finnes for at kommunen skal bli et attraktivt bosted for folk. Det vil si å arbeide for en best mulig kommuneforvaltning og en best mulig tjenesteproduksjon innenfor gjeldende lovgivning og den økonomi kommunen til enhver tid rår over.

Det er en viktig forutsetning for kommunens framtid og muligheter for videre utvikling, at folketallet stabiliseres eller øker i forhold til dagens nivå. Bosettingsmønsteret i kommunen skal søkes opprettholdt i hovedsak slik det er i dag. Ut fra den erkjennelse at det skjer en viss flytting i kommunen og i noen grad også ut av kommunen, så bør en søke å videreutvikle sentrumsfunksjoner som gjør Hattfjelldal kommune til et mer attraktivt alternativ for bosetting.

Viktig for næringsliv og bosetting er kvaliteten på samferdselsløsningene og tilgangen på informasjons- og kommunikasjonsløsninger. Fokus bør derfor rettes særlig mot disse områdene.

Tilgangen på nye arbeidsplasser er avgjørende for fremtidig bosetting. Arbeidsplassene må oppfylle krav som befolkningen har til inntekt og karriere. En vil jobbe for utvikling og tilrettelegging av interessante og fleksible arbeidsplasser for de med høyere kompetanse. Hattfjelldal vil bidra til en videreutvikling av eksisterende næringsliv og til etablering av ny næringsvirksomhet. Der det er hensiktsmessig skal næringsutviklingen kobles til kulturelle særtrekk, som lokale norske og samiske tradisjoner.

Naturgrunnlaget i kommunen skal tas vare på slik at det kan bli kommende generasjoner til nytte.

Denne målsetting skal ikke være til hinder for en fornuftig bruk og utnytting av kommunens naturgrunnlag for å oppnå økt verdiskaping, trivsel og/eller økt sysselsetting. Den skal heller ikke være til hinder for gjennomføring av samfunnsmessig riktige tiltak.

4 STRATEGIER

HVILKE SATSNINGSOMRÅDER BØR VI I HATTFJELLDAL PRIORITERE FOR VIDERE UTVIKLING AV INFRASTRUKTUREN:

4.1 Synliggjøre, profilere kommunen bl.a. gjennom flere fyrtårn.

Et profileringsarbeid er viktig og omfattende, og det skal gjerne innbefatte innbyggere flest og prosessen må oppleves som god, demokratisk og gi følelse av medbestemmelse.

Måten å oppnå dette på er å trekke med deltakere som er kjent med de ulike profileringsområdene og som kjenner innholdet i arbeidet som er gjort. Det må skapes et bredt eksternt nettverk som det kan være mulig å nyttiggjøre seg i profileringsarbeidet.

Et suksessfylt fyrtårnprosjekt vil være en investering i fremtidig næringsliv og vil kunne gjøre det attraktivt for folk å bosette seg i Hattfjelldal. Dette fordrer imidlertid et løft av det store fellesskapet i kommunen, at man favner om den kompetansen som finnes og at man har klare mål og strategier framover.

4.2 Videreforedle lokale produkter fra primærnæringene og reiseliv, turisme.

Hattfjelldal skal utnytte potensialet som finnes i naturressurser/ råstoff bedre. Det produseres en mengde råvarer innenfor primærnæringen. Det aller meste eksporteres og blir bearbeidet av bedrifter som ligger utenfor kommunen.

De lokale ressursene og råstoffene må i størst mulig grad videreforedles i kommunen. Dette kan for eksempel være fisk, vilt, bær, tømmer, vannkraft og opplevelse. Oppdrett av fisk og vilt har vist seg lønnsom i andre deler av landet. De forsøk som nå er igangsatt i kommunen skal følges nøye og videreutvikles. Andre råstoff som tømmer, never, grus, stein, mineraler, vannkraft m.v. må utredes for videre utnyttelse.

Innen reiseliv etterspørres opplevelser av høg kvalitet. Kunder er kvalitetsbevisste og etterspørselen rettes mot ”rene” produkter med høy kvalitet samt lokalt særpreg. Denne kundegruppen er ofte villige til å betale mer for en vare dersom den tilfredsstillende deres behov.

De fleste gårdsbruk er tilsluttet landbrukets samvirkeordninger som binder dem til leveringsavtaler og innen reindrift selges det meste av kjøttet til videreforedlingsbedrift utenfor kommunen.

Imidlertid er det betydelig interesse i kommunen for videreforedling. Flere er allerede i gang og flere går med planer om etablering. Det er viktig at alle disse følges opp fra kommunens side og får nødvendig hjelp og bistand.

Utarbeidelse av landbruksplan bør vurderes for å styrke utviklingen innen landbruket.

Hattfjelldal har store uutnyttede kraftressurser i vann og vassdrag. I samlet plan for vassdrag i Norge er flere vassdrag i Hattfjelldal i en kategori der det kan søkes konsesjonsbehandling for utbygging. Fremtidige utbygginger må skje innenfor begrepet ”På naturens premisser”. I tillegg til kraftproduksjon må det biologiske mangfoldet ivaretas. Nye kraftutbygginger innenfor begrepet ”På naturens premisser” skal komme lokalsamfunnet til gode i størst mulig utstrekning. Slike eventuelle utbygginger skal skje gjennom en bærekraftig utvikling, med størst mulig utnyttelse av vannkraftressursene for lokalsamfunnet.

Kulturminner og kulturlandskap.

Kulturminneforvaltningen på statlig nivå har som oppgave å iverksette en rekke ulike tiltak for å verne kulturminner og kulturmiljøer og ta vare på dem som en ressurs for samfunnet. Målene med tiltakene er å minimere det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer og gi varig beskyttelse for et representativt utvalg. Også for kommunen er det viktig at verdifulle kulturminner og kommunes kulturlandskap sees på som en ressurs, særlig i utviklingen av reiseliv og turisme.

4.3 Utvikle infrastrukturen vei, strøm.

Kommunen skal arbeide for å bedre veinett og øvrig kommunikasjonstilbud.

Infrastruktur og kommunikasjon er avgjørende for i hvor stor grad en lykkes i næringsutviklingen og i tilrettelegging for gode levevilkår. Transport- og kommunikasjonstilbudet er pr. i dag ikke god nok. Geografisk plassert med 3 mil til jernbane og E6 samt 7 mil til flyplasser, er kommunen avhengig av å ha veier som kvalitetsmessig oppfyller kommunens transportbehov.

4.4 Styrke fagmiljøene/ nettverk gjennom nyskaping, rekruttering, kompetanseheving og samarbeid.

Fagmiljøene i en liten kommune vil alltid være svært begrenset i fht. størrelse. Særlig gjelder dette områder hvor spisskompetanse er nødvendig. Bruken av faglige nettverk og samarbeidsgrupper vil ofte være eneste mulighet for faglig støtte og utvikling.

Innenfor næringslivet gjelder i stor grad samme forhold. De fleste bedriftene har få ansatte og dermed små fagmiljø.

Innovasjon /nyskaping og entreprenørskap er avgjørende for det å skape nye arbeidsplasser. Entreprenørskap er å utvikle en vellykket nyskaping til en forretningsmessig virksomhet – det vil si virksomhet som representerer noe nytt i forhold til bestående næringsliv.

Entreprenørskap dreier seg om nyskaping og om den faktoren som ligger bak all utvikling – menneskets evne til å organisere virksomhet som gir et økonomisk utbytte. Nyskaping skjer hyppigst der bedrifter, kunnskapsinstitusjoner og kunder opererer tett sammen og påvirker hverandre gjensidig. Med bakgrunn i dette bør kommunen være pådriver for at slike miljø kan etableres. Det kan for eksempel skje gjennom etablering av lokaliteter.

Kommunen skal legge til rette for at det skapes nettverk for derigjennom styrke fagmiljøer, bedre grunnlaget for nyskaping og sikre rekruttering, kompetanseheving og samarbeid.

4.5 Samarbeid, interkommunalt, privat-, og regionalt.

Samarbeid om utviklingen av kommunale tjenester samt av tilbud til befolkningen, gir et godt grunnlag for å heve kvaliteten og kvantiteten i tilbudene.

Hattfjelldal kommune skal fortsatt søke samarbeid med andre kommuner og øvrige naturlige samarbeidspartnere i utviklingen av tjenestene.

Brukerne av de kommunale tjenestene besitter ofte kunnskap og innsikt i det aktuelle tjenesteområdet. Denne kompetansen bør kommunen kunne utnytte gjennom involvering og samhandling i tjenesteproduksjonen. Det vil si at den enkelte bruker, innenfor de gitte rammer, i størst mulig grad deltar i tilrettelegging av tilbudet.

Den frivillige sektor (lag, foreninger og organisasjoner) utfører mye arbeid av idealistisk karakter og har ofte stor kunnskap innenfor "sitt" område. Mange av lagene/foreningene jobber opp mot samme grupper i befolkningen som de som kommunen utfører tjenester for.

Kommunen bør for å opprettholde kvaliteten i sitt tjenestetilbud i større grad kunne involvere den frivillige sektor som bidragsyter eller som direkte produsent av tjenester.

4.6 Utvikle IKT – bredbånd, telefoni, mv.

Kommunen skal arbeide for å bedre de tekniske løsningene slik at tilbud innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi blir enda bedre.

Infrastruktur og kommunikasjon er en betydelig faktor i fht. i hvor stor grad en lykkes i næringsutviklingen og i tilrettelegging for gode levevilkår. Informasjonsteknologi er blant de viktigste drivkreftene i endringsprosessene i samfunnet. IT bidrar til raskere informasjonsflyt mellom bedrifter/mennesker uansett avstand.

Med relativ lang vei til større sentra er det vanskelig å få private selskaper/ utbyggere til å prioritere Hattfjelldal når det gjelder utbygging av IKT. Dersom bedriftsøkonomiske hensyn skal legges til grunn vil det trolig være lite eller ingen lønnsomhet i slik utbygging.

Avgjørende for fremtidig utvikling og utbygging av IKT løsninger (som for eksempel bredbånd) blir derfor spørsmålet om hvem som skal bekoste utbyggingen.

Samarbeid med andre kommuner om utbygging, innholdstjenester mv., bør legges til grunn i videre arbeid.

4.7 Inkluderende kulturliv og bredere kulturtilbud/satsing.

Kulturlivet skal legges til rette slik at det virker inkluderende. Dvs. at det skal favne vidt slik at de fleste opplever å finne et tilbud som kan fenge. Det er grunnleggende viktig at man tar vare på og fremdyrker det lokale initiativ. Nøkkelpersoner/ildsjeler må kunne finne støtte og veiledning i det kommunale apparatet.

Hattfjelldal kommune har et svært begrenset tilbud innenfor det tradisjonelle kulturbegrepet som kino, teater og lignende. Kulturtilbudet begrenses også ved at det er mangel på møteplasser, både uformelle og i form av forsamlingslokaler. Det kan også hevdes at kulturtilbudet er noe ensidig med stor vekt på maskulint dominerte aktiviteter hovedsakelig tilrettelagt for voksne. Tilbudet til kvinner og ungdom er tilsvarende mangelfullt.

4.8 Beredskap og sikkerhet:

Hattfjelldal kommune skal gjennom en god og fremtidsrettet forvaltning og planlegging ivareta samfunnssikkerhetshensyn slik at kommunen fremstår som en trygg og sikker kommune både for innbyggere og turister.

Skal gjennomføres ved:

- Risiko- og sårbarhetstankegangen (-metodikken) skal anvendes av alle tjenester/avdelinger/virksomheter i kommunen slik at Hattfjelldal skal kunne forebygge og håndtere kriser og større ulykker, og slik at det ikke blir bygd inn ny eller økt sårbarhet i lokalsamfunnet.
- Hattfjelldal kommune skal til enhver tid ha en vel fungerende og øvd kriseledelse. Risiko- og sårbarhetsvurderinger skal gjennomføres i forbindelse med all arealplanlegging. Vurderingene skal dokumenteres.

5 KRITISKE SUKSESSFAKTORER:

5.1 Uklar fyrtårnoppfatning

Fyrtårn vil være en investering i fremtidig næringsliv og vil kunne gjøre det attraktivt for nye folk å bosette seg i Hattfjelldal om intensjonene med fyrtårnene blir fulgt opp.

Enhver bedrift, sted eller kommune har behov for å være kjent på en måte som gjør at folk som er tilknyttet til denne ønsker å bli gjenkjent og å føle seg stolte. De fleste ønsker et fyrtårn de kan identifisere seg med, og som forteller noe om den kulturelle bakgrunn og naturen/stedet vi befinner oss. Andre stiller spørsmål om man i det hele tatt trenger noe fyrtårn.

”Fyrtårn” kan sees som et konkret uttrykk, gjerne visuelt, som gjør at bygda blir kjent i verden. Et fyrtårn kan også ha andre former. Erfaringer fra andre større prosjekter (for eksempel ”Innlandet 2010”) viser at det er fullt mulig å satse på flere fyrtårnprosjekter samtidig.

I næringsrelatert teori finnes det svært lite konkret om hvilke kriterier et ”fyrtaårn” skal oppfylle. Det vil derfor være en utfordring å definere hvorvidt et prosjekt rent konkret vil virke som et fyrtårn, eller om prosjektet vil ha annen virkning. Uklar oppfatning om man skal ha et eller flere fyrtårn, samt hvilket innhold et fyrtårnsprosjekt skal gis, kan hindre at satsningen blir vellykket.

5.2 Enighet og samhold om utviklingen.

Gjennomføring av tiltak betinger oppslutning både fra politisk nivå og fra øvrige involverte. Den strategiske planen må være godt forankret i kommunen og kommunen må ha tillit i næringslivet og i befolkningen til den måten man arbeider på.

Det er også viktig at tiltakene er lokalt forankret. Manglende samhold innad i kommunen kan gi lokaliseringdebatter som hindrer gjennomføringen. Utviklingen må gjenspeiles i befolkningens engasjement, entusiasme, motivasjon og innsatsvilje. For å bevare slik positivitet må kommunen støtte opp under gode forslag, og veilede kunden slik at best mulig resultat kan oppnås.

Også tjenester i kommunal regi, samt kultur og fritidstilbud er avhengig av at tjenesteytere og frivillige er motivert for oppgaven, og at kommunen er bevisst på å styre utviklingen.

5.3 Holde fokus på målene og iverksette tiltak.

Klare visjoner og målsettinger styrker gjennomføringen av tiltak og i neste omgang måloppnåelse og samhandling. I en travel hverdag med raske endringer i forutsetninger på mange områder er det svært viktig å ha målfokus. Uklarheter om hva måler er og hvilken vei en skal gå, vil gi uttrykket i tjenesteproduksjonen. Samtidig øker risikoen for at en ikke når de resultatmål en har satt seg. Det er viktig at kommunen lykkes med å få på plass en tiltaksplan og at kommunen har en akseptabel gjennomføringsevne av de prioriterte tiltak.

5.4 Videreutvikle innovasjon/nyskaping og entreprenørskap.

. Innovasjon /nyskaping og entreprenørskap er avgjørende for det å skape nye arbeidsplasser. Entreprenørskap er å utvikle en vellykket nyskaping til en forretningsmessig virksomhet – det vil si virksomhet som representerer noe nytt i forhold til bestående næringsliv. Nyskaping skjer hyppigst der bedrifter, kunnskapsinstitusjoner og kunder opererer tett sammen og påvirker hverandre gjensidig. Det er derfor viktig at kommunen er pådriver for at slike miljø kan etableres og at ildsjeler/prosjekteiere får den oppfølging som er nødvendig.

5.5 Utflytting av de unge i etableringsfasen - For få kvinner i bygda

Distriktskommuner som Hattfjelldal opplever svært ofte en situasjon hvor ungdom og særlig unge kvinner flytter ut av kommunen. Næringsstrukturen i kommunen, med hovedvekt innen landbruk, gjør det vanskelig for ungdom å finne jobb etter endt skolegang. Unge kvinner vektlegger utdanning, yrkesvalg og karriere i større grad enn tidligere. I voksen alder er det for de fleste viktig at dette lar seg kombinere med barn og familie. Dette krever fleksibilitet både i offentlige og private virksomheter.

Manglende muligheter vil medføre at færre kvinner ønsker å bosette seg i Hattfjelldal.

6 GJENNOMFØRING – ANSVARSDELING.

Handlingsprogram (Tiltaksplan eller en annen betegnelse) for skal bygge på intensjonene i Strategisk kommuneplan for Hattfjelldal 2006 – 2018 og andre aktuelle plandokument. Økonomiplan og årsbudsjett utgjør kommunens handlingsprogram. Det skal i tillegg utarbeides et eget handlingsprogram/tiltaksdel hvor hovedfokus skal rettes mot **næringsarbeid**.

Forslag til struktur på tiltaksdel/handlingsprogram næring:

Handlingsprogrammet skal være et aktivt dokument for å prioritere og å iverksette konkrete tiltak. Programmet blir lettere å utforme og oppdatere hvis det bygges opp med fokusområder.

Handlingsprogrammet bør ha følgende fokusområder:

- **Bedrifter, næringsdrivende og bransjer**
Her samles alle tiltakene som retter seg mot det næringslivet som er i gang. Videre tiltak mot ulike bransjer.
- **Etablerere og nye virksomheter**
Dette fokusområdet vil omfatte alt innen det å få ny lønnsom næringsaktivitet i gang.
- **Elevbedrifter og samarbeid skole og næringsliv**
Forslag om tiltak innen lærlingordninger, og det å få ungdom under utdanning til å skape sin egen virksomhet, samles her.
- **Infrastruktur**
Her menes all næringsrettet infrastruktur, veier, mobildekking, bredbånd, m.v. Men også tiltak som øker bolyst og etablererlyst.
- **Prosjekter**
Mange tiltak vil være av en slik art og størrelse at de ikke passer inn i et spesielt fokusområde. Næringsrettede prosjekter er ofte involvert i flere næringer og i flere kommuner. Videre vil det i kommunen fra tid til annen være statlige og private utbyggingsprosjekter med stor næringsmessig betydning.
- **Organisering av det næringsrettede arbeid i kommunen.**
Dette vil også være en sikkerhetsventil for å fange opp forslag som går på det kommunale engasjementet innen næringsarbeid.

For hvert av disse fokusområdene bør det lages en kort situasjonsbeskrivelse, en målformulering og en strategiformulering.

Deretter lages det en liste over de foreslåtte konkrete **tiltakene**.

En antar at tiltakene vil fordele seg innen to typer av tiltak:

- Konkrete prosjekt som tildeles ressurser, og med mål, tidsplan og krav om resultat.
- Tiltak som retter seg mot den løpende arbeidsform i kommunen og vil være mer å betrakte som forbedringstiltak.

For å holde oversikt over de tiltak som blir foreslått, prioritert og iverksatt, bør de samles i en enkel tabellarisk oppstilling.

Hovedsaken med fokusområdene er på enkel måte å organisere arbeidet med de konkrete tiltakene på.